

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРШИЙ ЕТАП В НАПРЯМКУ ЗНИЖЕННЯ ЗБИТКОВОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для керівництва і власників підприємства діагностика фінансового стану є засобом одержання достовірної якісної інформації про його реальні можливості. Відповідно, діагностика є основою для введення в дію особливих методів та механізмів менеджменту. Базуючись на результати діагностичних досліджень різних сторін діяльності підприємства, менеджери та власники мають можливість вжити заходів з антикризового управління підприємством [4, с.115].

Дослідження методичної бази діагностики свідчить про наявність значної кількості різноманітних методичних підходів до діагностики фінансового стану підприємства. Фактично будь-яку методику прогнозування банкрутства, оцінки кредитоспроможності позичальника, аналізу інвестиційної привабливості підприємства можна вважати такою, що присвячена проблематиці діагностики фінансового стану. Однак не існує єдиного, загального для всіх, підходу щодо її проведення, а це вказує на те, що методологічні засади та практичний інструментарій діагностики в Україні перебувають лише на стадії формування [4, с.115-116].

Проблематикою дослідження діагностики фінансового стану займаються вітчизняні та закордонні науковці. Значний внесок в дослідженні відведено А.М. Поддєрьогіну, В.М. Опаріну І.О. Бланку, В.О. Василенку, Л.О. Лігоненку, Н. М. Євдокимову, Г.О. Швиданенко, О.І. Олексіку, П.П. Табурчаку, А.Є. Вакуленку, Н.Г. Данилочкіній, Л.А. Костирку, а також іншим науковцям в сферах фінансового та стратегічного менеджменту, антикризового управління. Проте в сучасних умовах проблеми діагностики фінансового стану підприємств все ще залишаються актуальними і саме тому потребують наукового та систематизованого підходу до їх вивчення.

Для вирішення завдань щодо зниження рівня збитковості українських підприємств та збільшення, за рахунок поліпшення фінансових результатів господарювання об'єктів управління, надходження сум податків і зборів до бюджетів, обов'язкових платежів (внесків) до державних цільових фондів, а також неподаткових надходжень у вигляді дивідендів (доходів), нарахованих на акції (часки, паї) господарських товариств, які перебувають у державній власності, необхідно розв'язати комплекси конкретних завдань, які дозволять розробити прозорі програми розвитку підприємств, що сьогодні збитково працюють, та покращити їх фінансовий стан в майбутньому.

Першим етапом у напрямку зниження рівня збитковості українських підприємств є діагностика їх фінансового стану. Висування на перший план фінансової сторони діяльності підприємства є однією з найбільш характерних рис ринкової економіки і має характер світової тенденції. Фінанси, які є системою відносин, обслуговують безперервний кругообіг ресурсів підприємства і джерел їхнього формування. У зв'язку з цим у фінансовій звітності знаходять висвітлення всі сфери діяльності підприємства, а аналіз фінансового стану дозволяє зродити висновок про процеси, що відбуваються на підприємстві [1, с. 144-145]. Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності, тому на нього впливають усі ці види діяльності. Як правило, чим вищі ці показники обсягу виробництва (реалізації продукції, робіт, послуг) і нижча собівартість, тим вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан. Прибуток і рентабельність як основні показники фінансових результатів не можуть повною мірою охарактеризувати фінансовий стан підприємства, тенденції його динаміки. Для цього потрібні також і інші показники. З цією метою в країнах з розвинутою економікою розроблені показники, які служать орієнтиром для діагностики фінансового стану підприємства [3, с. 245].

Слово „діагностика” походить від слова „діагноз”, у перекладі з грецької означає „розпізнання, вивчення”. У підручнику „Антикризове управління” за редакцією Е.М. Короткова під діагностикою розуміють процес оцінки на основі комплексу методологічних прийомів стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління, що дає змогу виявити в них слабкі ланки та „вузькі місця”. Г.О. Швиданенко визначає діагностику як процес розпізнавання і визначення негативних (кризових) явищ у діяльності підприємства на основі помічених локальних змін, установлених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної діяльності підприємства [5, с. 6].

Економічна енциклопедія трактує економічну діагностику підприємства як аналіз і оцінку економічних показників роботи підприємства на підставі вивчення окремих результатів, повної інформації з метою виявлення резервів та з'ясування перспектив його розвитку й наслідків поточних управлінських рішень [2, с.419]. Лігоненко Л.О. розуміє діагностику як дослідження минулого, теперішнього стану підприємства і передбачення ймовірності розвитку ситуації у внутрішньому та зовнішньому оточенні, а її наслідком є обґрунтування заходів щодо удосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства його ринкової привабливості [3, с. 98].

Одним із найвагоміших напрямків вивчення стану підприємства, особливо при дослідженні загрози кризових явищ, є фінансова діагностика підприємства. Важливість фінансової діагностики обумовлює ще й широке коло її користувачів: власники, засновники та акціонери, менеджери, інвестори, кредитори. Основним завданням діагностики фінансового стану підприємства є проведення комплексного аналізу, що забезпечить задоволення потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Бень Т.Г. розглядає діагностику як оцінку фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та

експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення [2]. У багатьох джерелах можемо зустріти визначення діагностики фінансового стану підприємства як оцінки його платоспроможності та ліквідності. На нашу думку, діагностика фінансового стану – це процес оцінки на основі комплексу методологічних прийомів стану об'єкта, його ліквідності і платоспроможності, що дасть змогу виявити проблеми фінансового стану підприємства, причини що спонукали до цих проблем, а також розробити методи покращення ситуації та запобігання банкрутству. Метою діагностики фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Варто зазначити, що важливість діагностики не обмежується мікрорівнем. Результати фінансової діагностики безпосередньо впливають на стан макрорівня, оскільки кількість підприємств, що перебувають у кризі прямо залежить від якості діагностики, а економічний потенціал держави від кількості таких підприємств.

Список використаної літератури:

1. Байцим. В. Напрями зниження рівня збитковості українських підприємств / В. Байцим. // Вісник Національної академії державного управління – 2004. - №4. – с. 144-150.
2. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України - 2002, № 6. – с. 53-61.
3. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретично-методологічні засади та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко – К.:КНЕУ, 2001.
4. Матвійчук А.В. Діагностика фінансового стану підприємства із застосуванням інструментарію нечіткої логіки / А.В. Матвійчук, О.А. Сметанюк // Фінанси підприємств – 2007 - №12 – с. 115-128.
5. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексик – К.:КНЕУ, 2002. – 290с.